Published Online: 2019-11-20
Published Print: 2019-11-30

Simon János[1]*:*

Timothy Keller: *Gyülekezet a központban.* Evangéliumi szolgálat a városban. Harmat-Kálvin-Luther, Budapest, 2019. 518 oldal. ISBN 978-963-380-152-9

Tim Keller *Center Church* című könyvét Győri Péter Benjámin szolnoki evangélikus lelkipásztor fordította magyarra. A könyv eddig sem volt ismeretlen a magyar olvasók számára, hiszen sok nagyvárosi lelkipásztor forgatta azt, és gyakran volt hivatkozási alap gyülekezetplántálók beszélgetésében. Magyarra fordítva, Keller könyve, bizonyosan még többekhez fog eljutni és sokakat fog inspirálni a városi (és nem csak) gyülekezeti lét újragondolására, hiszen az elmúlt három évtized gyülekezetalapítási és építési tapasztalatát tárja az olvasó elé a new yorki Redeemer Presbitériánus gyülekezet egykori lelkipásztora, a Westminster Teológiai Szeminárium professzora, a City to City gyülekezetplántáló hálózat vezetője.

[1] Doktorandusz, kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Ekumené Doktori iskola, email: simonjanika@yahoo.com

A könyv három nagy részre tagolódik: evangélium, város, és mozgalom (azaz folyamatos evangéliumi megújulás, kontextuális szolgálat és megbízható tanítás). Az alábbiakban e három főrész alapján fogjuk ismertetni Keller könyvének tartalmát. Az első főrészben ilyen kérdésekre keresi a választ: Mi az evangélium? Képesek vagyunk-e hírként fogadni? Hogyan adjuk tovább? Mi történik, ha megérint az evangélium? Lehet-e tenni az ébredésért? Az evangélium főrész kifejtésében Keller alaptézise az, hogy nem tudjuk, mi az evangélium. Tertullianusra hivatkozva a Golgotán szenvedő Krisztust, mint evangéliumot mutatja be. Egyik oldalon Krisztus mellett ott van a vallástalanság (az őt kárhoztató lator), míg a másik oldalon ott van a vallásosság (a megtérő bűnös). Keller, amikor a képet kibontja, egyben azt is megállapítja, hogy az ember természetéből adódóan hajlamos arra, hogy vagy az egyik oldalon ott levő erkölcs nélküli életbe simuljon bele, vagy a másik oldalon megjelenő moralizmusba. Jézus azonban egyik sem ezek közül, de jobban ismerjük mindkettőt, mint Jézust. Különösen a moralizmusba vagyunk hajlamosak belecsúszni, ami arról ismerhető fel, hogy nem tudja kezelni az elbukást. Ebből derül ki, hogy nem evangélium, mert az evangélium a bűnösnek szól. Jézus nem azonosul sem a latorral, sem a moralizáló védővel. Kettejük között találjuk Jézust. Miközben kezelni tudja az elbukást, érti a moralizálásba menekülőt is. Az evangélium sem nem egyik, sem nem másik, hanem egy harmadik út, ami Jézusból fakad. Ennek kibontásában (az evangéliumról szóló részben) Keller azt állítja, hogy maga az evangélium sokféleképpen megfogalmazható. Észre kell vennünk, hogy az Isten nagy történetét mondja el a teljes Szentírás, de ezt különböző képekre, hasonlatokra, példázatokra lebontva. Keller több evangélium-elmondásra alkalmas képet is megemlít, és az egyik ilyen kép, amely manapság segíthet az evangélium lényegének a megragadásában az otthon és a fogság képe. Hogyan is beszél ez a kép az evangélium lényegéről? Például azáltal, hogy a ma embere közelről ismeri az otthontalanság érzését, azt az idegenséget, hogy „nem vagyok otthon e világban." Éppen ez a vágy (vágyok egy jobb világra) jelzi Keller szerint azt, hogy Isten eredeti terve másról szólt. A bűn által elrontott világból kikívánkozunk és erre lehetőségünk Jézus által adatik.

A könyv második részében a városról, mint kontextusról értekezik Keller. A fő kérdés itt: Kiknek akarjuk elmondani az evangéliumot? A körülöttünk élő emberek egy kultúrába ágyazottan élik hétköznapjaikat, ezért a korábbi kérdés így is megfogalmazható: Milyen kultúrában kell elmondani az evangéliumot? Az egyház egyik nagy veszélye az, hogy elszakad a környezetétől (gettósodik) és nem mondja tovább az evangéliumot. Vagy továbbmondja, de valamiért nem megy át. Nagy a valószínűsége annak, hogy szakadék áll a bemutatott evangélium és a kultúra között. Nem megy át az üzenet, mert bizonyos gondolkodásmódban élő embereknek olyan igazságot próbál meg átadni, amit az nem tud befogadni. Igaz lehet, amit mond, de éppen az a bizonyos gondolkodásmódú ember nem érti. Éppen ezért tudnunk kell, hogy a bennünket körülvevő világnak milyen érzékenységei vannak. Mit tart értéknek? Hogyan lehet az evangélium igazságát a kontextushoz igazítva elmondani? Ez persze nem azt jelenti, hogy az igazság sérül, hanem inkább azt, hogy korhoz, kultúrához és bizonyos gondolkodásmódhoz kötötten fogalmazzuk meg. Ez a tudatos kontextualizáció. Keller itt radikális szemléletváltást sürget: az evangélium képviseletét saját környezetünkre szabottan kell megélnünk.

A Mozgalom című rész első fejezetében a missziós közösség ismérveit mutatja be Keller. Barth *Missio Dei* teológiájától indítva David Bosch és Lesslie Newbigin missziói teológiáján át érkezik meg a korábban említett ismérvekhez. Közben gyakorlati tanácsokkal látja a gyülekezetek lelkészeit arra vonatkozóan, hogy mire lesz szüksége a ma misszionáriusának.

Az intergratív misszió fejezetben az *Egyház a központban teológiai látásmód* (Center Church theological vision) kerül bemutatásra. Keller tézise, hogy az evangelizáció nem mehet a tanítványképzés rovására. Ezzel szemben a gyakorlat gyakran ennek az ellenkezőjét mutatja. Sok gyülekezet a plántálásra és növekedésre helyezi a hangsúlyt, elhanyagolva a közösség mélyebb megélését, míg mások ennek pont az ellenkezőjét teszik. De az sem ritka, hogy egy közösség szinte kizárólag a szociális kérdések megoldására fókuszál, míg mások a kulturális és művészeti élet lokális felvirágoztatását tekintik fő elhívásuknak. Ezek mindegyike

mögött egy leszűkített egyházkép húzódik meg, ami az evangélium valamiféle torzulásából fakad. A kegyelem ismerete integratívvá tesz, de nem eredményez beszűkülést, hanem inkább kiteljesedést minden fronton. Ha nem törekszünk arra, hogy a gyülekezetet minden oldalon erősítsük, félő, hogy nem fogjuk elvégezni ezt a munkát. Ezt követően négy különböző fronton mutatja be Keller a lehetőségeket: összekötni az embert Istennel, összekötni az embereket egymással, összekötni az embereket a várossal, és összekötni az embereket a kultúrával.

A *Mozgalom* című rész fő kérdése: hogyan működik egy városon átívelő misszió? Keller válasza erre a kérdésre: Az intézmény és az organizmus tengelyén az egyháznak valahol középen kell elhelyezkednie, de közelebb az organizmushoz. Ehhez kötődően pedig olyan témákat és kérdéseket vet fel, melyek segítenek újragondolni a gyülekezet szolgálatát és életét.

Timothy Keller könyvéről összességében elmondható, hogy a nagyvárosi misszió lehetőségeit vizsgálja, de sok tekintetben segítséget adhat vidéki gyülekezeteknek is. Biblikus alapokon építkezve, saját gyülekezetplántáló tapasztalatait beépítve ösztönöz a szolgálat komolyan vételére, látásmódunk átgondolására. Már címében is a gyülekezetek központi jelentőségére mutat, amit nem lehet sem központi intézményekkel, sem egyesületekkel helyettesíteni. Ezzel a gyülekezetek missziói felelősségét akarja tudatosítani és erősíteni. Miközben ezt teszi, az evangélium korszerű, de ugyanakkor biblikus megélésére sarkall. Kézikönyvként szolgálhat mindazoknak, akik gyülekezetplántálásban vagy gyülekezetépítésben gondolkodnak, de kellő inspirációval bír az egyháztan és misszió kérdéseivel foglalkozók számára is. Minden bizonnyal a gyakorlati teológia és a misszió teológia egy újabb kézikönyvvel gazdagodott Keller munkája által. Ahogy az is igaz, hogy minden rendszeres teológus megirigyelheti azt, ahogyan Keller összeköti a dogmát a gyakorlattal.